

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

23 ספטמבר 2019

לפני:

כב' השופט עמיצור איתם

נציג ציבור (עובדים) גב' פנינה סופר

נציג ציבור (מעסיקים) מר דוד כהן

התובעים

עמותת סמינר בית יעקב עלי באר

ע"י ב"כ: עו"ד עמוס נווה או יואל יעקב

-

הנתבעים

1. מגדל חברה לביטוח בע"מ

2. מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ

ע"י ב"כ: עו"ד אבנר בן חיון או שרית בלומברג

פסק דין

1. התובעת, המפעילה בין היתר בית ספר תיכון וסמינר להוראה- מעסיקה עובדים. במסגרת חובותיה כמעסיקה, נהגה לשלם את הכספים שנועדו להפרשות לפנסיה וביטוחים לעובדים המבוטחים או עמיתים בנתבעות (יכונו לשם הנוחות "מגדל"), באמצעות המחאות לסוכן ביטוח. דע עקא – הסוכן האמור הלך לעולמו וסכומים נכבדים מתוך הכספים שהעבירה לו התובעת לא הגיעו ליעדם אצל הנתבעת. השאלה העיקרית בתיק היא על מי האחריות להשלים את החוסר שנוצר.
2. נבהיר: התביעה במהותה היא "תביעת מגן" במסגרתה הקדימה התובעת תרופה, לפני שמגדל הגישה נגדה תביעה בגין החוב שנוצר. הסעד המבוקש בתביעה הוא להורות למגדל לזכות את חשבונות עובדי התובעת בגובה הכספים ששולמו על ידה למגדל או לסוכן הביטוח.
3. במסגרת תביעה זו, לא הוצגו ראיות ברורות בשאלה האם קיים חוב אחר למגדל ומה גובהו. למעשה, עולה כי מגדל עד היום אינה יודעת לנקוב בגובה החוב המדויק לשיטתה וברכיבים המרכיבים אותו. על כן, הכרעה זו אינה נוגעת לשאלה הכוללת האם קיים חוב ומה גובהו אלא לשאלה המצומצמת- מה דינם

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

- 1 של הכספים ששולמו לסוכן הביטוח ולא הגיעו לחשבונה של מגדל. בפרט, אין
2 בפסק דין זה כדי לקבוע את נכונות הנחת היסוד של התובעת כי הכספים
3 ששולמו לסוכן היו **כל** הכספים שהתובעת הייתה חייבת להפריש בגין עובדיה.
4. עוד נבהיר כי הצדדים להליך זה הם התובעת בכובעה כמעסיקה והנתבעות
5 בכובען כמבטחת/קרן פנסיה. מן ההליך חסרו שני צדדים משמעותיים אשר
6 הכרעה זו אינה סוף פסוק בכל הנוגע לעניינם שלהם – סוכן הביטוח (והסוכנות
7 שבבעלותו) וכמובן העובדים עצמם אשר אין חולק כי מחשבונותיהם נגרעו
8 כספים.
9. להליך זה קדמה תביעה לגילוי מסמכים אשר התנהלה בבית דין זה משנת 2015.
10 במסגרת זו ניתנו צווים לבנקים שונים וגולו ההמחאות הרלוונטיות שהועברו
11 לסוכן הביטוח. אין חולק כי התברר שחלק מן ההמחאות שניתנו לסוכן הביטוח
12 **ונפרעו בחשבונו** לא שולמו למגדל.
13. במסגרת ההליך הנוכחי ניתנה החלטה על צירופה של סוכנות הביטוח, אשר
14 הייתה מאוגדת כחברה בע"מ, כצד להליך. עם זאת, לאחר שמנהל עזבונו של
15 הסוכן מסר את עמדתו ואף הוזמן לאחר הדיונים המוקדמים התברר כי אין
16 טעם בצירוף זה. התברר כי מנהל העיזבון, עו"ד מלכיאלי, מונה בידי בית
17 המשפט לענייני משפחה בבאר שבע בעקבות תביעה שהוגשה נגד עזבונו של
18 הסוכן המנוח. בעדותו בדיון המוקדם מיום 3.10.18 התברר כי לאחר שעשה
19 מאמצים במסגרת סמכותו לא נמצאו נכסים בעיזבון כלל. מאחר שהסוכנות
20 הייתה חברה לא פעילה וללא נכסים, היא לא פורקה אולם אין בה כל פעילות.
21 בנסיבות אלו כאמור **לא נמצא טעם בהותרת הסוכנות כנתבעת**. אף אחד מן
22 הצדדים לתיק זה לא מצא לנכון לעשות מאמצים לנסות ולאתר נכסים וכספים
23 שהיו בעיזבון או להתחקות אחר הכספים ששולמו. לאור זאת, רב הנסתר על
24 הגלוי בכל הנוגע לפעולות סוכן הביטוח ולמסקנות שניתן להסיק מהן כפי
25 שיתברר בהמשך.
26. עוד ראוי לציין כי במסגרת התביעה הגישה התובעת **בקשה לצו מניעה זמני אשר**
27 **יאסור על הנתבעות לבוא במגע עם עובדיה** בכל הנוגע להליך המשפטי לרבות
28 משלוח דו"חות ומכתבים בנוגע לכך. בהחלטה מיום 1.7.18 (הרכב בראשות
29 אב"ד הח"מ) נדחתה הבקשה, תוך שהובהר כי הבקשה נועדה לכאורה למנוע
30 מידע ושקיפות מן העובדים אשר עניינם לא יוצג כלל במסגרתה וכי ספק אם

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

מדובר באינטרס לגיטימי. עוד נקבע כי מאזן הנוחות מטה את הכף לדחיית הבקשה.

הכרעה במחלוקות העובדתיות:

8. הכספים ששולמו ומה עלה בגורלם: דומה כי בין הצדדים אין מחלוקת עובדתית משמעותית בעניין זה. התובעת הציגה במסגרת ראיותיה (נספח ד לתצהיר מטעמה) את העתקי ההמחאות ששולמו על ידה לסוכן הביטוח בתקופה הרלוונטית בין השנים 2012-2015. לגמולים בגין עובדיה בסך כולל של למעלה מ- 1,190,000 ₪. התובעת הוכיחה באמצעות תדפיסי חשבונות הבנק שלה במסגרת התביעה לגילוי מסמכים, כי כל ההמחאות שבמחלוקת **נפרעו בפועל**- חלקן בחשבונות הסוכן וחלקן ישירות אצל הנתבעת.

9. הנתבעת טוענת וטענתה לא נסתרה, כי מתוך 45 המחאות נפרעו אצלה 8 המחאות בלבד אשר ערך פירעון הכולל עומד על סך 189,802 ₪. בנוסף, התקבלו ישירות מחשבונות שונים של סוכן הביטוח או הסוכנות כספים בסך כולל של 446,323 ₪.

10. כמו כן הוצגו בפנינו שני הסדרי חוב חתומים (נספחים 2 ו- 3 לתצהיר מגדל). האחד מיום 5.9.11 על סך 212,333 ₪. הסדר חוב זה שולם לכאורה במלואו כבר בשנת 2011. השני מיום 1.2.15 על סך 375,000 ₪. **המחאות שניתנו על סמך הסדר זה בוטלו** על ידי התובעת לאחר מותו של סוכן הביטוח. עניינם של הסדרי החוב יידון בהמשך.

11. יתרת הכספים. בסך אשר עמדת לטענת מגדל על כ- 375,000 ₪ נכון ליום 1.2.15 (אולם חישוב זה אינו ברור כלל) שולמו על ידי הנתבעת, נפרעו בחשבונות הסוכן אולם לא הגיעו ליעדם וחסרים בפועל בחשבונות העובדים. כאמור, הצדדים לא התמקדו בהוכחת הסכום המדויק ואין אנו יכולים לקבוע אותו. אפילו העד מטעם הנתבעת בעדותו הודה כי גם לאחר כל הזמן שחלף אין בידי הנתבעת חישוב מדויק של גובה החוב ומרכיביו.

12. לשאלה מה עשה הסוכן עם הכספים, כאמור אין תשובה ברורה. הסוכן עצמו נפטר. מנהל עזבונו כאמור, במסגרת המשאבים המצומצמים שהוקצו לו – לא איתר נכסים כלשהם. איש מטעם עובדי הסוכנות אם היו כאלה, או יורשיו של הסוכן לא הוזמנו לעדות. כל שבידנו לקבוע הוא כי הסוכן התנהל באופן מעורר חשד וכי הכספים לא הועברו בפועל ולא נגבו מעיזבון הסוכן.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

13. כל צד לתביעה זו התמקד בטיעונו בהבלטה של הפעולות השגויות או האסורות
לטעמו שביצע הצד שכנגד. להלן נבחן את הדברים.
14. **התנהלות הנתבעות**: כבר בשלב זה מצאנו לציין כי מרבית טענות התובעת בעניין
זה מקובלות עלינו. מן הראיות עולה **תמונה מדאיגה בכל הנוגע לפיקוח
ואחריות הנתבעות על כספי עובדים המבוטחים או עמיתים אצלן**. נדגיש כי
המדובר בכסף השמור לעובדים לעת פרישתם ומהווה רובד סוציאלי בסיסי,
אשר התנהלות רשלנית מסכנת את תכליתו.
15. כבר בבסיס התקשרותה של מגדל עם סוכן הביטוח התגלתה בראיות שהוצגו
לפנינו בעיה חמורה. כך התברר כי מגדל **כלל לא ערכה הסכם מסודר עם סוכן
הביטוח**. מפאת חשיבות הדברים נצטט מעט מתשובות העד מטעם מגדל בעניין
זה (עמ' 31 שורה 1) : **ש. היה לכם הסכם עם הסוכן? ת. כן. מציג. ש. נספח
להסכם עמלות ותמריצים לשנים 2012 ו-2013, יש גם הסכם או רק נספח? ת.
זה ההסכם. ש. עם הסוכן הזה, כל מה שיש, למרות שאתם עובדים איתו והוא
מעביר כספים עבורכם, לפחות מ-98', יש רק נספח להסכם עמלות משנת
2012. ת. זה מה שקשור לתביעה. לא יודע, אני לא איש עמלות. צריך לבדוק
אם יש עוד הסכם. מה שהבאנו זה לתקופת התביעה. לשאלת בית הדין, נכון
למועד שחתמת על גילוי המסמכים, לא היה עוד הסכם? ב"כ הנתבעת: זה
החומר שיש.**
16. היינו, מסתבר שמגדל, לכל הפחות בעניין שלנו, כלל לא ערכה הסכם עם הסוכן
בכל הנוגע לעניינים מהותיים כגון - הגדרת תחומי הרשאתו, החובות המוטלים
עליו וכן הלאה - אלא הסתפקה בנספח העוסק בנושא העמלות בלבד. על חשיבות
העניין נעמוד בהמשך אולם ברור ומובן כי מדובר בהתנהלות בלתי תקינה אשר
ייתכן שהייתה פתח לתקלות שאירעו במקרה שלנו.
17. בנוסף, אנו תמימי דעים עם התובעת כי מן הראיות בתיק זה עולה התנהלות
בעייתית של מגדל בכל הנוגע **לפיקוח על פעולות הסוכן**. כך, אין חולק כי קיים
הבדל בין דו"חות הפיצול שהציגה התובעת לסוכן הביטוח ובין הדו"חות
שהעביר הסוכן למגדל (נספח כג לתצהירי התובעת). דו"ח הפיצול הוא מסמך
פרטני המורה לחברה כיצד לחלק את הכסף לחשבונות העמיתים או המבוטחים
השונים, זאת בהתאמה לשכרם ולזכויות הנגזרות ממנו. יודגש כי מתוך השנים
המדוברות רק דו"חות פיצול בודדים נשמרו אצל מגדל ואילו התובעת שמרה
לכאורה את הדו"חות המלאים (נספחים י'- יג' לתצהירה).

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

18. בנוסף, התברר מעדות העד מטעם מגדל כי מנגנון העברת דו"חות הפיצול כלל אינו ברור ולא ידוע בוודאות מי ערך אותם וכיצד הוגשו (עמ' 35 שורה 29): "ת. לא יודע מי הוציא את המסמך הזה ומי את המסמך הזה. את עמוד 464 אני יודע שקיבלתי, מי הקליד אותו אני לא יודע. ש. לפי תצהיר גילוי המסמכים קיבלת את זה מהסוכן, אתה גלת את זה לנו. ת. זה חומר שהגיע בסריקה. ש. וממי קיבלת אותו? ת. לא יודע מי הקליד את הנתונים האלה. פיזית ביד אם זה הסוכן או המעסיק הביא לי את זה אני לא יודע. אין פה מסמך נלווה".
19. כאמור, השוואה בין הדו"חות שכן שרדו במערכת של מגדל ובין הדו"חות המקבילים מתוך המערכת של התובעת, מלמד כי קיים חוסר התאמה בניהם. יתרה מכך, הדו"חות שנשמרו במגדל אכן כוללים באופן תמוה מספר לא מבוטל של סכומים עגולים. כל הסכומים בדו"חות הפיצול שנמצאו אצל מגדל מעוגלים לרמת השקל, בניגוד לדו"חות ממערכת התובעת אשר מטבע הדברים נקובים עד רמת האגורה. בנוסף דו"חות רבים כוללים סכומים עגולים לגמרי, 1000 שקלים, 300 שקלים וכדומה.
20. כאשר העד מטעם המגדל נשאל לגבי עניין זה ענה: "ש. בתצהיר עדות ראשית רואים שכמעט כל הסכומים פה עגולים, ואתה מקבל מהמעסיק הזה דו"חות פיצול שהרבה פעמים הם סכומים עגולים, וזה יכול להיות לדעתך נורמאלי לגבי תגמולים של עובדים. לעומת זאת ב חודש 10/12, עמ' 474 לאותו נספח, פה אף אחד מהסכומים הוא לא עגול. אמרנו שהסבר יכול להיות שאם זה חב' כוח אדם או משהו, אבל זה יכול להיות שזה חב' כוח אדם יום אחד ויום אחד היא הופכת לחברה רגילה לחלוטין. ת. אני מקבל את זה חודש בחודשו, אני לא בודק מה היה חודש לפני, אם באותו חודש יצא שזה ככה אז זה ככה. אין לי את המידע לגבי זה, הוא אצל המעסיק. המעסיק מספק לי את המידע. אני לא איש החשבונות של המעסיק ולא יודע מה החוזה עם העובד. ש. יש לכם מנגנון שבדק סבירות של דו"חות פיצול שמגיעים אליכם? ת. אקראי. ש. אני מניח שלא נעשתה בדיקה כזאת לדו"חות של הסוכן. ת. מה שאני יודע לא".
21. כמו כן צודקת התובעת כי התגלו בראיות גם פערים בכל הנוגע לעצם הליכי הבקרה של הסוכנים שעובדים מול החברה (ראה עדות מר שפירא עמ' 24 שורה 12 ואילך); צודקת התובעת כי התגלו פערים בכל הנוגע לבקרה על מקור התשלומים. כך, על אף שמר שפירא העיד כי מגדל מקפידה שחשבון הנאמנות של הסוכן יהיה לצרכי נאמנות בלבד (עמ' 27 שורה 28) התברר כי כל החשבונות

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

של סוכן הביטוח מהם הועברו כספים, כוללים לכאורה עירוב של כספים פרטיים וכספי נאמנות וכי במקרה זה לא נעשתה כל בדיקה או פיקוח. עוד ברור כי כספים הנוגעים לחשבונות עובדי התובעת התקבלו ממקורות שונים ומחשבונות שונים, לעתים בהפקדה ישירה לעתים בהעברות ממקורות אשר נדרש זמן לאיתורם. כל זאת תוך הסברים בלתי משכנעים מצד העד מטעם מגדל (עמ' 34 שורה 20 וגם לפניה): "זה נראה לך סביר שיש כספים שמגיעים אליכם על חשבונות של עובדים, אתם יודעים שהם התקבלו, יודעים מה סכומם, ואתם לא יודעים מאיפה הם הגיעו מאיזה חשבון? ת. רשום פה מאיזה חשבון. ש. בסעיף 8 כתוב שאתה לא יודע. ת. אחרי התצהיר הזה מצאנו את הסכום הזה מאיפה הוא הגיע, הוא הגיע דרך חשבון של קרן השתלמות של המורים משהו כזה, יש כל מיני חשבונות שהעבירו. ש. זאת אומרת, שאחרי הבדיקה המקיפה שערכתם לא הצלחתם להגיע לתשובה לגבי זה. פה לא מצאתם. ת. פה לא. ש. ואז עשיתם בדיקה יותר מקיפה. ת. ניסינו לחקור. ש. למה לא פרטת את תוצאות הבדיקה הנוספת בתצהירך? ת. כי מצאנו את זה מאוחר יותר. ש. יש בדיקות שעדיין מתנהלות. ת. לא. ש. אבל זה נעשה אחרי התצהיר שלך שנערך לפני 3 שבועות. ת. כן."

22. הסדרי החוב: מגדל שלחה לתובעת במשך השנים מספר פניות בנוגע לאי תשלום פרמיות לרבות ברמה של פירוט מדויק של הפיגור לכל מבוטח. קיימת מחלוקת האם התובעת קיבלה פניות אלו לטענתה הן נשלחו לכתובת לא נכונה. מכל מקום מוכח כי מגדל הייתה ערה כבר משנת 2012 לפיגורים וחסרים. במאמר מוסגר יצוין, כי במסמכה הרשמיים מגדל הפנתה את התובעת לצורך בירורים בעניין אל סוכן הביטוח עצמו כבעל דברה.

23. כאמור, מגדל הציגה שני הסדרי חוב שנערכו לכאורה עם התובעת. האחד נוגע לחובות משנת 2011 אשר אינם רלוונטיים לענייננו ושולם במלואו בהמחאה אחת של 47,333 ₪ ועוד שלוש המחאות של 55,000 ₪ האחת. השני נחתם ביום 1.2.15 וסכומו עגול 375,000 ₪. ההסדר נושא חותמת וחתימה של התובעת. במסגרתו זו הועברו למגדל 5 המחאות עגולות ע"ס 75,000 ₪ האחת. עם פטירתו של סוכן הביטוח בוטלו 4 מהמחאות אלו ובמכתב מיום 15.4.15 הודיעה התובעת כי המחאות אלו ניתנו "כמקדמות" ועל כן הן מבוטלות.

24. אשר להסדר שנחתם, רב הנסתר על הגלוי. ההסדר נושא חותמת וחתימה של התובעת. והתובעת אף העבירה המחאות התואמות במדויק את סכום ההסדר.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

- 1 התובעת טענה כי **מעולם לא ידעה על הסדרי החוב** אשר נחתמו שלא כדין בידי
2 הסוכן ללא כל ידוע. לטענתה המדובר כאמור בסכומים שניתנו "כמקדמות".
3 בחקירתו הסביר העד מטעם התובעת כי זו הייתה פרקטיקה נהוגה ביחסים בין
4 התובעת לבין הסוכן, היינו, לעתים היו ניתנות מקדמות מראש בסכומים עגולים
5 ולאחר מכן היה מתבצע חישוב פרטני של עודף או חוסר. את טענתו הוכיח
6 בהצגה של מספר מקרים אחרים לאורך השנים בהם ניתנו המחאות עגולות
7 מראש (עמ' 20 לפרוטוקול).
- 8 25. מנגד, מגדל לא ידעה להצביע על הגורם בתובעת עמו נערך הסדר החוב. העד
9 מטעמה לא ידע לו מר האם נערכו שיחות או פגישות עם מי מטעמה של התובעת
10 לפני שנת 2016 ולא ידע להצביע על הגורם שערך את המגעים וחתם על הסדרי
11 החוב (עמ' 23 שורה 18 ואילך).
- 12 26. לטעמינו, מאחר וקיימת חותמת של התובעת על ההסדר וטענתה במהותה היא
13 כי ההסדר מזויף, הרי שנטל ההוכחה המוגבר מוטל עליה והיא לא עמדה בו.
14 שהרי, לא די שההסדר לכאורה חתום על ידה אלא שהיא אף הנפיקה המחאות
15 בסכומי המדויק. קשה לקבל במקרה זה את הטענה כי מדובר ב"מקדמות".
16 ראשית שיטה של תשלום מקדמות במקרה זה נראית כפרקטיקה תמוהה במידה
17 רבה ולא ברור ההיגיון מאחוריה (המצריך התחשבות כפולה).
- 18 27. שנית, גם אם נקבל את הטענה, הרי במקרה של הסדרי החוב, גובה ה"מקדמות"
19 שדרש הסוכן חורג מכל פרופורציה. שהרי התובעת בחישובה המאוחר כפי
20 שמופיעה במכתב נספח 4 לתצהירי מגדל, הגיעה לבסוף לחישוב של סכומים בסך
21 82,000 ₪, התואם בערך את גובה התשלום הרגיל, בעוד ש"המקדמות" עמדו על
22 סך של כ- 375,000 ₪. סכומים עגולים וחריגים אלו בוודאי צריכים היו לעורר
23 סימני שאלה אצל התובעת לפני חתימתה על ההמחאות ולא כך היה. דברים אלו
24 נכונים גם להסדר שנערך בשנת 2011 והדברים היו אמורים לעורר סימני שאלה
25 כבר אז.
- 26 28. יוצא כי לשיטתנו, **אין מקום לקבוע כי התובעת לא ידעה על הסדר החוב ומכל**
27 **מקום גם אם כן הוא הרי שהתנהלותה גובלת בהפרת חובותיה כלפי העובדים**
28 **כפי שיבואר בהמשך.**
- 29 29. **גם מגדל אינה נקייה בעניין זה** - נראה מן העדויות כי עריכת הסדרי החוב נוהלה
30 בפרקטיקה חסרה ביותר, אין תיעוד בדבר פגישות או שיחות שנערכו בין
31 המעסיק, הסוכן והחברה, אין כל פרוטוקול מסודר בנוגע לגורם במגדל עצמה

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

- 1 שערך אישר וביקר את ההסדר ומעל לכל אין כל הסבר לגובה החוב שחושב.
2 הנחת המוצא שלנו היא כי החוב שבהסדר הוא החוב נושא תביעה זו. אין בהסדר
3 פירוט של תקופת החוב או מקורו אולם ברור כי נערכו במגדל בדיקות אשר ובילו
4 למסקנה בדבר קיומם של חסרים בתשלומים עד לאותה נקודת זמן. כאמור, לפי
5 החישוב שערכה מגדל עצמה בתצהירה ומקובל עלינו עקרונית- ניתנו לסוכן
6 כאמור על ידי התובעת כספים בסך כ- 1,190,000 ₪ מתוכם הגיעו למגדל רק כ-
7 635,000 ₪. החוב אפוא אמור לכאורה לעמוד על פי חשבונונו על למעלה מ-
8 550,000 ₪ על פי ההנחה המקלה שהתובעת שילמה לסוכן את כל המגיע
9 לעובדים. לא ברור אפוא איך הגיעה מגדל (והתובעת) להסדר בסכום עגול של כ-
10 375,000 ₪ בלבד. הסבר לכך לא ניתן וכאמור הנהלים והפרקטיקה כפי שהוצגה
11 לנו בתיק זה מעוררים תחושה קשה של זלזול בכספי העובדים מצד שני הצדדים.
12 30. התנהלות נוספת של התובעת שעלתה מן הראיות: כאמור, הנתבעות התמקדו
13 בסיכומיהם בעיקר בניסיונות להשחיר את פני התובעת ולצייר אותה כחסרת
14 תום לב ורשלנית. טיעונים אלו מקובלים עלינו בחלקם בלבד. כאמור, הגענו
15 למסקנה כזאת בנוגע לניהול הסדרי החוב. אנו מסכימים עם מגדל כי מתוך
16 הראיות עולה כי מכלול התנהלות התובעת מול הסוכן היה לוקה בחסר. כך,
17 הוכח כי התובעת לבקשת סוכן הביטוח הוסיפה על גבי ההמחאות גם את סוכנות
18 הביטוח כמוטבת (עמ' 13 שורה 30) אף שהעד מטעמה ניסה תחילה להכחיש
19 זאת. פרקטיקה זו אפשרה לסוכן הביטוח להשתמש לכאורה בכספים שלא כדין.
20 כך, התברר שהתובעת עצמה אכן נמנעה מלפנות למי מגורמי האכיפה גם אחרי
21 שהתעוררו חשדות בכל הנוגע לפעולות סוכן הביטוח (עמ' 10 שורה 23).
22 31. בנוסף, התבררה פרקטיקה מעוררת שאלה בכל הנוגע להתנהלות התובעת בכל
23 הנוגע לכספי עובדיה. במסגרת ההוכחות התברר כי נערכה ביקורת מטעם משרד
24 החינוך אשר מצאה לכאורה ליקויים וחסרים בנוגע להפרשות לזכויות
25 סוציאליות לעובדים. נבהיר כי אנו תמימי דעים עם התובעת כי לא הוכח קשר
26 ישיר בין ביקורת זו לשאלה נושא עניינו – לא בתקופה המדוברת ולא במהות
27 הליקויים שהתגלו לכאורה בביקורת (אשר מסמכים חלקיים בלבד מתוכה גולו).
28 על מנת לסבר את האוזן נציין כי הליקויים בהם התמקד לכאורה משרד החינוך
29 נגעו לאי תשלום של רכיבי שכר שונים המגיעים לעובדים לפי ההסכמים
30 הקיבוציים החלים עליהם ומתוך כך אי תשלום זכויות פנסיוניות. לא הוכח
31 מתוך המסמכים שהוצגו, כי הביקורת נגעה לפערים בהעברת הסכומים אשר לא

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

הייתה מחלוקת שיש לשלם. בנוסף, הביקורת התמקדה על פני הדברים בשנים
2008-2011 שאינן רלוונטיות לנושא תביעה זו.

32. עם זאת, הוכחה התנהלות מעוררת ביקורת של התובעת. במהלך הדיון התברר
כי על מנת לעקוף את דו"ח הביקורת של משרד החינוך התובעת עשתה יד אחת
עם סוכן הביטוח, העבירה לו המחאה לכאורה על סכום הפער שהתגלה כ-
176,000 ₪ אשר הועברו לסוכנות בתור "פקדון" ומעולם לא נפרעו. העד מטעם
התובעת לא היסס להבהיר (עמ' 14 שורה 21) כי "...רו"ח כדורי מונה על ידי
משרד החינוך...בין יתר השאלות שכדורי שאל זה שאין התאמה בין מה
שמופיע בדו"חות של מגדל לבין מה שבפועל הסמינר שילם. לצורך יציאה
נורמלית מהביקורת...רו"ח כדורי ביקש שיוכחו לו שאני מעבירים תשלום
שזה החוסר, 174 אלף שקל האלו הם החוסר שהוא גילה. הוא ביקש שנעביר
לסוכן הביטוח ונציג את הקבלה הזו. לכן העברנו את השיקים האלה לסולומון
וזה העביר לנו קבלה על פקדון. זה סיפק את משרד החינוך ובכך גם ציינו את
הביקורת. לשאלת ביה"ד: מדובר על פער אני מקריא החזרי פרמיה זה היה
עבור החזרי פרמיה גם כתוב על השיקים בצורה יותר ברורה. השלמת חוב וותק
תגמולים. אנו נתנו את ההפקדה הזאת וזה משהו שהעובדים לא צריכים לקבל
ברמת העקרון. נתנו שיק ידענו שאף אחד לא יפדה אותנו כי לדעתנו זה לא היגע
לעובדים זה היה להתחמק מהביקורת".

33. לקרוא ולא להאמין. היינו, כבר באותה עת (בשנת 2014) התובעת ידעה שקיימת
חוות דעת בלתי תלויה המצביעה על פי עדותו של מנהלה על כך "שאין התאמה
בין מה שמופיע בדו"חות של מגדל לבין מה שבפועל הסמינר שילם". אמנם
מדובר על תקופה מוקדמת יותר מזו בה אנו עוסקים אולם אין ספק כי לכל מנהל
אחראי היו אמורים לצלצל פעמוני אזהרה קולניים ביותר. ואילו התובעת
במקום לבצע בדיקה, עשתה על פי עדות מפורשת "קומבינה" עם סוכן הביטוח
במסגרתה הועברו כספי הפער שהתגלה למראית עין בלבד ועל מנת "להתחמק
מהביקורת".

34. לטעמינו הסברי התובעת (ס' 16 לסיכומי התשובה) אינם משכנעים בנקודה זו.
אין בעובדה שבהמשך הועברו כספים נוספים על חשבון החוב, אם אמנם כך, כדי
להסביר את ההודאה המפורשת כי הועברו למעשה המחאות שכל תכליתן להציג
מצג לא אמיתי בפני משרד החינוך.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

35. להתנהלות זו מצטרפת העובדה שהתובעת, כאמור, פנתה לבית הדין בבקשה לצו מניעה שכל תכליתו מניעת מידע ושקיפות מעובדיה. מצטיירת לפיכך תמונה של מעסיק אשר לו היה ממקד את מבטו בשאלה ממה נוצר הפער בכספי עובדיו היה יכול בסבירות גבוהה לגלות את המחדל וגם למנוע אותו כבר בשנת 2014 לכל המאוחר. תחת זאת בחר המעסיק לנקוט בפעולות החותרות תחת כל התנהלות מקובלת וללא ראייה נכונה של זכויות עובדיו.

36.

ניתוח ומסקנות:

37. מקובלת עלינו עמדת התובעת לפיה מגדל נושאת באחריות שילוחית סטוטורית לכספים שהועברו לסוכן הביטוח. פסיקה לא מעטה דנה בשליחות הסטוטורית הקבועה בסעיפים 33-34 לחוק חוזה הביטוח תשמ"א 1981. לענייננו רלוונטי סעיף 34 הקובע כי לעניין קבלת דמי הביטוח נחשב סוכן הביטוח שתיווך בביטוח או שצויין בפוליסה כסוכן הביטוח, כשלוחו של המבטח, זולת אם הודיע המבטח למבוטח בכתב כי אין לשלם לאותו סוכן. תכליתה של השליחות האמורה התבררה בפסיקה. בין היתר נקבע כי היא נוצרה על ידי המחוקק במטרה להשיג תכליות צרכניות מובהקות והן: לאזן, בסוגיות קריטיות לעריכת ביטוח, בין חולשתו של המבוטח הבודד ובין חוזקו של המבטח; ולהטיל על האחרון את האחריות למחדליו של סוכן הביטוח כלפי המבוטח, בין היתר בשל היות המבטח מונע הנזק הטוב יותר ו"כיס עמוק" המפזר נזק.

38. לגבי סעיף 34 נקבע במפורש כי מטרתו של סעיף זה היא להסיר חשש בו מבוטח יוותר ללא כיסוי ביטוחי בשל כך שדמי הביטוח אותם העביר לסוכן לא הועברו על ידי האחרון למבטח, או בשל כך שהסוכן "איבד" או השתמש בכספים אלו (ע"ע 66349-09-14 מדינת ישראל ומבטחים נ' יעקב בראל. להלן "עניין בראל" ורע"א 2281-05 אריה נ' קפלנסקי "עניין קפלנסקי")

39. הוראות חוק חוזה הביטוח ובכללם סעיפים 34 הוחלו גם על "סוכן פנסיוני" כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), תשס"ה-2005 - זאת בהתאם לסעיף 17א לאותו חוק אשר תוקן בשנת 2008. נכון למועד האירועים הרלוונטיים לתביעה - קיים אפוא הסדר חקיקתי ברור. הסדר זה מחיל את מנגנון השליחות הסטוטורית הקבוע בסעיף

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

- 34 לחוק חוזה הביטוח - גם על מגדל בהיותה גוף מוסדי כהגדרתו בחוק הפיקוח
על הביטוח וגם על הסוכן בענייננו אשר פעל כסוכן פנסיוני.
40. למעשה דומה כי אין חולק על נקודת מוצא זאת. טענתה העיקרית של מגדל היא
כי ביצוע עבירה פלילית של מעילה בכספים על ידי הסוכן, משמעותה **חריגה**
מהרשאה המבטלת את השליחות במקרה זה. **טענה זו דינה להידחות לטעמינו.**
41. ראשית, בענייננו מגדל לא הוכיחה כלל את הרובד הראשון של טענת ההגנה
שלה- היינו כי נעשתה על ידי הסוכן עבירה של זיוף ותרמית. כאמור, מגדל לא
התאמצה כלל לאתר או להביא לעדות מי מטעמו של הסוכן המנוח, יורשיו,
שותפיו (אשר למדנו כי אולי היו כאלה), עובדים לשעבר בסוכנות וכן הלאה. אכן,
הראיות שהובאו בתיק מלמדות כי התנהלות הסוכן הייתה בלתי תקינה
לחלוטין על פני הדברים. כאמור כספים ששולמו לחשבוננו ונפרעו לא הגיעו
ליעדס וכן כפי שיובהר בהמשך הוצגו לכאורה דו"חות פיצול בלתי תקינים ועוד.
עם זאת, לטעמינו בנסיבות בהן לא נשמעה גרסתו של סוכן הביטוח - במיוחד
משעה שלא נעשה מאמץ להביא אי מי שהעובדות בדבר יכולות להיות בידיעתו
- לא ניתן לקבוע כי מעשיו עולים כדי עבירה פלילית של מרמה או זיוף לצורך
ענייננו (עניין אשר נקבע בפסיקה כי הוא נושא נטל הוכחה מוגבר הקרוב יותר
לנטל ההוכחה בפלילים).
42. מעבר לכך, אנו מסכימים עם התובעת כי מקרה בו סוכן הביטוח פעל כסוכן
רשמי ומוסכם של חברת הביטוח, קיבל לידיו כספים ומעל בהם, אינו מקרה של
חריגה משליחות המבטלת את השליחות. אכן צודקת התובעת כי יש להבחין
בעניין זה בין מצבים כגון: סוכן הביטוח זייף את רישיונו, זייף פוליסת ביטוח;
זייף את פרטיו האישיים וכן הלאה (למשל רע"א 7662/00 **כנעאן נ' הסנה**) היינו,
מצבים בהם קיים פגם בבסיס כינונם של יחסי שליחות, לבין מצב בו כוננו יחסי
שליחות חוקיים ותקינים בין המבטחת והסוכן ולאחריהם בוצעה פעולה של
מרמה. במצב האחרון כמו בענייננו, תחול אחריות המבטחת כשולחת.
43. למעשה לטעמינו אין צורך לנתח לעומק את תכליות והוראות חוק השליחות
ומשמעותם. זאת משעה שכאמור בית המשפט העליון בעניין **קפלנסקי** קבע
במפורש בנוגע לסעיף 34 כי תכליתו היא לחול בדיוק במקרה כזה. כאמור,
"מטרתו של סעיף זה היא להסיר חשש בו מבוטח יוותר ללא כיסוי ביטוחי בשל
כך שדמי הביטוח אותם העביר לסוכן לא הועברו על ידי האחרון למבטח, או

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

- 1 בשל כך שהסוכן "איבד" או השתמש בכספים אלו" מה לנו יותר מכך כדי
2 לקבוע כי אחריות המבטח חלה במקרה זה.
- 3 44. עוד נקבע באותו ענין כי בעת בחינה האם שלוח חרג מהרשאתו בכל הנוגע ליחסי
4 סוכן ומבטח גם ללא תחולת סימן ו' לחוק- "הנטייה צריכה להיות לפרש
5 בהרחבה את גבולות ההרשאה המוענקים לסוכן הביטוח על ידי המבטח וליתן
6 פרשנות מצמצמת לחריגה מהרשאה וזאת לצורך הגנה על המבטח. ההצדקה
7 לכך נובעת הן מהיותו של המבטח הצד החזקה שבעסקה, הן מהיותו הצד
8 שבידיו הכלים לפקח על פעולותיו של סוכן הביטוח ולבקר אותן"
- 9 45. דומה כי פסקי הדין של בתי משפט השלום שהובאו בסיכומי הנתבעות לא דקו
10 פורתא בסוגיה זו. מבלי להיכנס לדברים לעומקם נציין כי כך או כך, פסקי הדין
11 הללו אינם תומכים בשיטת הנתבעות דווקא וחלקם, בכל הכבוד, גם תמוהים
12 לטעמינו בדרך הילוכם ובמסקנותיהם.
- 13 46. בנוסף, בנסיבות ענייננו התנהלות הנתבעות מביאה לכך שלא ניתן להבין את
14 גדרי ההרשאה המדויקים שהן עצמן הגדירו. כאמור, לא נכרת הסכם כלשהו
15 עם הסוכן מעבר לעניין העמלות. נקודה זו לבדה מצדיקה התייחסות אל
16 ההרשאה שניתנה לסוכן כרחבה ביותר ולמעשה דומה שבכך הנתבעות הכירו
17 בכך שכמעט כל פעולה שיבצע הסוכן היא בגדרי הרשאתו. גם מן ההתנהלות
18 השוטפת עולה כי הנתבעות לא פיקחו ולא ביקרו את פעולות הסוכן ובכך לא
19 הציבו גדרים גם לפעולות תמוהות שלו כגון העברות מחשבונות פרטיים וכדומה.
20 יוצא כי במקרה המיוחד שלפנינו יש לפרש את גבולות הרשאתו של הסוכן ומכל
21 מקום את גבולות סמכותו הנחזית- כרחבים במיוחד.
- 22 47. מקובל עלינו כי גם לולא נכיר במקרה שלנו באחריות מכוח שליחות
23 סטטוטורית, הרי שהעקרונות כפי שנקבעו בעניין קפלנסקי, כאשר ניישם אותם
24 במקרה שלנו יובילו ממילא למסקנה כי הנתבעות נושאות באחריות למעשיו
25 ומחדליו של הסוכן מכוח אחריות ישירה או שילוחית.
- 26 48. כך, מקובל עלינו כי הנתבעות - בפעולותיהן כפי שתוארו - נושאות באחריות
27 מכוח הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-
28 2005, ובעיקר סעיף 3 לו הקובע חובת נאמנות וכן חובת זהירות ונקיטת כל
29 האמצעים הסבירים לשם שמירה על נכסי קופת הגמל ועל הזכויות הנובעות
30 מנכסים אלו. בהקשר זה לטעמינו המונח "נכסי הקופה" משתרע גם על כספים

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

1 אשר אמורים להיות חלק ממצבת נכסי הקופה ואינם מצויים בה בשל התנהלות
2 בלתי סבירה מצד קופת הגמל כמו בענייננו.

3 49. מקובל עלינו ולא נסתר כי הנתבעות נושאות באחריות מכוח ההוראות
4 הרגולטוריות של הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון- זאת בין היתר כל
5 הנוגע ל"חובת חברת ביטוח וסוכנות ביטוח לבדוק את פעולותיו של מי שפועל
6 מטעמם" (הנחיה מספר שה. 5092-2002, מיום 17/6/02 וראה בעניינה גם תק
7 (ח"י) 5438-04-09 **מישל סלימאן נ' חיפה תיירות נופש ופרסום בע"מ**) וכן בכל
8 הנוגע ל"דיווחים על מעילות והונאות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ
9 לארגון" (חוזר מספר 2006-9-3 מיום 4.10.2006). הנתבעת לא פיקחה די הצורך,
10 על פני הדברים, על פעולות הסוכן. אין זאת אומרת כי חברת ביטוח או קרן
11 פנסיה חייבות בפיקוח על כל דיווח או תשלום של הסוכן ואין בדעתנו לקבוע את
12 גבולות הפיקוח האמורים במסגרת זו. עם זאת, מקובל עלינו כי בענייננו היו
13 כאמור מספר רב של נורות אדומות אשר צריכות היו לעורר את מגדל לכל הפחות
14 לעריכת בירור. כאמור, דו"חות הפיצול מעוררים סימני שאלה בסכומים
15 העגולים, אופן התשלום באמצעות העברה ממספר חשבונות אשר על פני
16 הדברים אינם חשבונות נאמנות וכן התשלום בהמחאות אשר ניתנו לפקודת
17 החברה ו/או הסוכן. כל אלו היו צריכים להצדיק הפעלה של פיקוח ולו מדגמי
18 על הסוכן האמור. מן העדויות עלה כי מעולם לא הופעלה כל בדיקה כלפי הסוכן
19 או ההעברות שבוצעו באמצעותו. כל אלו עולים בענייננו כדי הפרה של חובת
20 הזהירות והנאמנות של מגדל ומצדיקים את חיובה בחוב הפסוק.

21 50. עוד בהקשר זה נזכיר כי סעיף 19 א לחוק הגנת השכר, מטיל ממילא וללא קשר
22 לשאלת השליחות, חובות מסוימים על קופת הגמל בכל הנוגע לגביית סכומים
23 שהמעסיק חייב לה. בין היתר סעיף קטן (ח) קובע כי בשאלת אחריותה של קופת
24 הגמל בית הדין יבחן האם הפיגור (או החוסר) בגבייה נובע בין היתר מרשלנותה
25 של הקופה או מנסיבות אחרות. גם סעיף זה קובע למעשה על דרך השלילה חובת
26 זהירות מושגית וקונקרטית של קופת הגמל לגביית כספי העובדים. (ראה דב"ע
27 נו-10/6 **איילון חברה לביטוח בע"מ – ערן**, פ"ד לב(1999) 629) בחינה של
28 התנהלות הקופה כאמור לעיל, מעלה כי חובה זו לא התקיימה במלואה כאמור.

29 51. בנוסף, כפי שצינו בחינה של התנהלות מגדל בכל הנוגע לעריכת הסדר החוב,
30 מעלה שורה של סימני שאלה ההופכים את התנהלותה להפרה של חובת
31 הזהירות כלפי העובדים.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

52. בכך לא תם העניין שכן גם לתובעת כמעסיקה חובות זהירות ונאמנות לעובדיה.
התובעת בחרה להתמקד בשליחות הסטטוטורית אשר עניינה מערכת היחסים
בין מבטח ומבוטח. אלא, שבמקרה שלנו התובעת אינה המבוטח. התובעת היא
חוליה נוספת בין העובד וחברת הביטוח אשר גם עליה כאמור מוטלים חובות
מכוח הדין והפסיקה. תכליתו של סעיף 34 בדבר יחסי הכוחות ופיזור הנוק
מתכהה מעט בכל הנוגע ליחסי הכוחות בין המעסיק למבטח במצב בו קיימים
שני גופים בעלי כיס עמוק באופן יחסי וביחסי כוחות טובים יותר.
53. נזכיר כי ס' 19 א לחוק הגנת השכר מטיל את החובה להעביר את כספי הגמל
לקופה על המעסיק ואף קובע חיוב בדמי הלנה. הפסיקה קבעה לא אחת כי
למעסיק כאמור חובת נאמנות וזהירות כלפי העובדים בכל הנוגע לכספי הפנסיה
שלחם. אין ספק כי יש לראות את המעסיק עצמו בתור שלוח של העובד בכל
הנוגע להעברת הכספים.
54. עם זאת, יש לזכור כי ההלכה הנוהגת, בעקבות חקיקת חוק הפיקוח על שירותים
פיננסיים (קופות גמל) נוטה לצמצם את תחומי האחריות של המעסיק ואת
מעורבותו בהסדר הפנסיוני של העובד. כל מעורבותו אמורה להתבטא בהעברת
הכספים לקופה על פי בחירת העובד. הא ותו לא. (ראה עע (ארצי) 7243-10-15
ליליאן לנדסברג נ' גל-רוב יועצים בע"מ). המעסיק גם אינו רשאי להתערב עוד
בזהותו של סוכן הביטוח וגם עניין זה נתון לבחירת העובד.
55. מעבר לכך, הפסיקה הכירה באפשרות לקבוע במקרים דומים אשר תורם.
קביעה זו הוכרה גם בנוגע לעובד/המבוטח עצמו וקל וחומר שהדברים נכונים גם
לאשם תורם של המעסיק. (ראה דיון נג/8-6 (ארצי) אהוד טלמור נ' מדינת
ישראל - משרד הבטחון).
56. בענייננו, ראשית לכל יש לזכור כי התובעת שילמה בפועל והעבירה את הכספים
המצויים במחלוקת לידי סוכן הביטוח. היינו, בניגוד לרמזים השזורים בטיעוני
הנתבעות- אין מדובר בהתנהלות שעניינה התחמקות מתשלום או קנויה מכוונת
אל מול הסוכן. הכסף בפועל שולם ויצא מחשבון המעסיקה. זו עובדה ראשונה
במעלה לצורך שקילת חלוקת האחריות.
57. מנגד, לטעמינו אין להתעלם מן ההתנהלות הגובלת ברשלנות של התובעת אשר
כאמור מעלה, צריכה הייתה לפעול לטעמינו עם מנגנוני בקרה ופיקוח רחבים
יותר על סוכן הביטוח עמו התקשרה. לכל הפחות כבר ממועד קבלת דו"ח
הביקורת של משרד החינוך, ראוי היה שהתובעת, במקום לעשות עם הסוכן יד

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ק"ג 17-08-11830

1 אחת לצורך התחמקות מביקורת, תפנה את הביקורת אל הסוכן דווקא ולכל
2 הפחות תערוך בדיקה יזומה של הדברים. גם במועד מאוחר יותר בו נחתם הסדר
3 חוב תמורה כאמור, היה על התובעת להפעיל מנגנוני בקרה ופיקוח. אפילו אם נלך
4 לשיטתה שהסדר החוב זויף הרי שעצם הדרישה להפקיד מקדמות בסכומים
5 חריגים של 375,000 ₪ אמורה הייתה להפעיל מנגנוני בקרה. דבר מכל אלו לא
6 קרה. ההוכחה, באמצעות הפרקטיקה של עקיפת הביקורת, כי התובעת לא שמה
7 בראש מעיניה את השמירה על זכויות העובדים, אינה רק "טיעוני אווירה"
8 כהגדרתה, אלא יש בה כדי להוכיח שלא מילאה כראוי את חובותיה כלפי
9 העובדים גם במקרה זה.

10 58. נקודה נוספת הראויה להישקל היא העובדה כי במקרה שלנו סוכן הביטוח פעל
11 באופן נחזה גם כידה הארוכה של התובעת. התברר (עמ' 12 שורה 6) כי הסוכן
12 עבד עם התובעת באופן כמעט בלעדי למעלה מ- 15 שנה ואף הובא למקום בידי
13 אחד ממנהלי העמותה. בנסיבות אלו מתחזקת הנטייה לראות בתובעת
14 כאחראית במידת מה לפעולות הסוכן.

15 59. לאחר ששקלנו את הטענות לכאן ולכאן מצאנו כי יש לחלק את האחריות על
16 הנזק שנגרם לעובדים באופן בו הנתבעות, אשר עליהם חלה מירב האחריות
17 יישאו ב- 70% מהנזק ואילו על התובעת מכוח החובות המוטלים עליה או מכוח
18 דוקטרינת האשם התורם יוטל 30% מהנזק.

19 60. לטעמינו, אף שחזית ההגנה התמקדה רובה בשאלת השליחות הסטטוטורית-
20 מכל מקום ניתן למצוא בכתב ההגנה טענות הנוגעות להתנהלותה ותום לבה של
21 התובעת ובמיוחד בסיכומים אשר לא נטען כנגדם. בנסיבות אלו בית הדין
22 מוסמך לקבוע חלוקת אחריות- זאת כדי לחסוך צורך בהליכים משלימים.

23 61. כאמור, הכרעה זו אין עניינה בקביעת גובה החוב הנוכחי של התובעת לנתבעות.
24 התוצאה האופרטיבית של פסק הדין- עניינה רק בהחלטה מי יישא באחריות
25 לנזק הנובע מהמחאות אשר נמסרו לסוכן הביטוח ונפרעו בפועל מחשבונות
26 התובעת החל משנת 2012 ועד לפטירתו של סוכן הביטוח. סכומים אלו לאחר
27 שיחושבו ובחלוקת האחריות שנקבעה מעלה יש להפקיד בחשבונות העובדים
28 כשהם נושאים ריבית פיגורים בהתאם לדין.

29 62. כאמור, מן הראיות שהוצגו, אין בידינו לקבוע גם בעניין מצומצם זה את גובה
30 החוב המדויק רק להעריך שהוא עומד על סך נומינלי של למעלה מ- 550,000
31 ש"ח.

